

ציהות לבינו לנו כי יכולה סכין קוק זו ל'

הקדמה בספר הכוורי*

(חלק ד ואחריו)

עריכה ומקורות: הרב שלמה אבנר

עריבבה: יצחק כהן

	תוכן:
48. עומק הגלות	42. ישיבת רבי
49. שני המאורות הגדולים	43. רב ירד לבבל
50. רקב הגלות	44. עשר גלויות
45. רב יוחנן ארץ ישראלי	51. מן החוץ אל הפנים
46. תלמוד בבלי	52. מן הפנים אל החוץ
	47. גאנונים

42. ישיבת רבי
בזמן גלות בבל, היהודים היו בגלות, – כמו בימינו לצערנו בעת עצה. אבל חלק מהם נשארו נאמנים ומתוך מסירות נפש לא זו מארץ ישראל. זה גם היה המצב אצל חכמי התורה. רוב גדולי התורה היו בבבל וחילק מיוחד היה בארץ ישראל. לדוגמא, רבינו רבי רבינו הקדוש, רביה יהודה הנשיא, החותם האחרון, המסכם של התורה שבעל פה, המסדר את ספרי המשנה.
היתה לו ישיבה גדולה, עם שיעורים, כאן בבית, בארץנו. בישיבה של רבינו, בין גדולי התלמידים של הישיבה הזאת, בתקופת סוף התנאים, תקופה החיבור בין תנאים ואמוראים⁹⁴, היו שני גדולים במיוחד: רב ורב יוחנן.

43. רב ירד לבבל

הרוב המכוטתי של היהודים היה או בחו"ז לאرض, בבבל, כמו עכשוו. לא נעים להזכיר. עם זה, חלק גדול, איכוטי, היה כאן בארץ. וכן, ביחס לחכמי התורה. התלמידים הגדולים שבישיבת רבינו,อาจารני התנאים התחלקו בינהם בתפקידים. רב עשה מעשה נועז, עזב את הארץ, יצא ממנה לגולה לבבל⁹⁵, והביא לשם את

סדר: המלכים, סדר-צלם, הדפסה והוצאה לאור. טל' 9507159-050 תד. 7718 ירושלים

דפוס: דפוס דورو, רח' הרב זוננפלד 9 ירושלים, טל' 5829750

הוצאה לאור: עטרת בהנים טל'/פקט 6276644 ת"ד 1076 ירושלים

יוצא לאור בסיוו עמותת עטרת ירושלים

כתובתנו באינטרנט: <http://www.ateret.org>

* רבינו מתאר את השתלשות התורה עד ספר הכוורי.

.94. "רב תנא הואopolig" (בתובנות ח א). "רב יוחנן שהיה תנאי" (תוס' שם ד"ה רב תנא הואopolig). עיין סדר הדורות ערך רב יוחנן.

.95. יומא פ"ז ב.

שיעור ה רב צבי יהודה

התורה. הוא שעשה את מעבר התורה מארץ ישראל לבל. הוא נזכר פעמים רבות בגדירה.

בתחילת מסכת גיטין, כתוב: "המביא גט מדינת הים, צריך שיאמר: בפני נכתב ובפני נחתם"⁹⁶. יש חילוקים בין בבל לבין ארץ ישראל⁹⁷, אבל "עשינו עצמנו בבל הארץ ישראל לניטין, מכיוון אתה רב לבל"⁹⁸, בזמן שבא רב לבל. וזהו דוגמא. המאורע שרב בא לבל, היה מאורע היסטורי מיוחד. הוא הביא את כל התורה, או רודת התורה מארץ ישראל לבל. הוא ראה צורך זה, הכרה מיוחדת כזו. לכן רב נקרא בגמר בתואר כבוד מיוחד: "רבן של כל בני הגליה"⁹⁹. עכשו כתבים רשבה ג', והכוונה לגאנונים מיוחדים. כך כתבים כשמרגשימים צורך להציג שיש כאן אדם גדול. אז, ביטוי זה היה כפשוות. רב הביא את התורה מארץ ישראל לגליה, ומtower כך היה "רבנן של כל בני הגליה". כך התחילו בינהם החברים, רב ורבי יהונן. לפעמים, יש בגמר מחלוקת בין רב ורבי יהונן. יש כלל קבוע: הלכה כרבי יהונן¹⁰⁰. רבי יהונן היה הציוני הגדול, הפליטנייסט¹⁰¹ הגדול. רבי יהונן לא עזב את ארץ ישראל אלא נשאר בה. הוא המשיך את הישיבה הגדולה של רב, רבני הקדוש, והיה בעל התלמוד הירושלמי¹⁰².

44. עשר גלוויות

אמר רב כי יהונן: "עשרה מסעות נסעה שכינה... וכגdon גلتה סנהדרין"¹⁰³. עשר גלוויות גلتה שכינה. יש מזכירים "מעליין בקדש"¹⁰⁴, מעליין בקדשה יותר ויוטר. גם הירידה אינה בפעם אחת, אלא נוצר מצב של ירידה לגולות. הגויים חדרו לתוכנו והתגבורו علينا, גם כן לא בפעם אחת. במצב הנורמלי הראשון, כל מושב בית דין של הסנהדרין היה בירושלים, כמובן, אך הגויים חדרו לתוכנו, ואי אפשר היה להפסיק את קיום הסנהדרין בירושלים.

"גلتה סנהדרין... מלשכת הגזית לחנות, ומחנות לירושלים, מירושלים ליבנה, ומיבנה לאושא, ומושא לבינה, מיבנה לאושא, ומושא לשפרעם,

96. גיטין ב א.

97. שם ו א.

98. ביצה ט א רשי ד"ה ואמר רב יהודה.

99. ביצה ט א רשי ש ב"מ מה ב. חוס' ברכות ד ב ד"ה דאמור.

100. בתקופת העיונית, בינו לעממים את ארץ ישראל – פלסטינה.

101. "רובי יהונן חיבור הגמורה היירושלמית בארץ ישראל". הדרמתה הרומב"ס למשנה תורה.

102. ראש השנה לא א.

103. ברכות כח א.

הקדמה בספר הכהורי

ומשפרעם לבית שערים, וمبית שערים לצפורי, ומצפורי לטבריא¹⁰². אי אפשר היה להוכיח מעמד בירושלים, ושוב אי אפשר היה להתקיים ביבנה. וכן הלאה. כך הסנהדרין עברה גלגול, והמדריגה העשירית והאחרונה הייתה טבריה. עד כאן טבריה היא הגבול. יש ביטוי בגדירה: "טבריא עמוקה מכולן"¹⁰³. שם מוכרים לעלות, לחזור הביתה זו ודוגמא של מדרגות בגלויות.

45. רבבי יהונן ארץ ישראל

רבי יהונן נשאר בארץ, המשיך את הישיבה הגדולה של רב, והוא ראש ישיבה גדול. אבל רובנו התרגלנו לבל, ולא ידענו לכמה זמן. גלות בבל הראשונה הייתה שבעים שנה, אבל כמו זמן ימשך עכשו, איןנו יודיעים. בינתיים מוכרים לתיבות, להמשיך את החיים הכלכליים, החיים החברתיים, וכמוון החיים התרבותיים של תורה. את המעשה הזה, עשה רב, אבל רבבי יהונן היה דבק במסירות נפש בארץ ישראל. הוא הקים את הישיבה הגדולה שבארץ ישראל ואת התורה שבארץ ישראל. רבבי יהונן היה במיעוד ארץ ישראלי, ציוני. יש דוגמאות רבות, נוכדר את בקיזור. רבבי יהונן האריך ימים מאוד, קשה לדעת כמה, על כל פנים הוא הגע לקנה מופלגת, עם זה היה בעל ערות ברוח ופעילות רוחנית. בארץ ישראל היו יהודים מועטים ובככל יהודים רבנים. והנה סיפורו לו לרבי יהונן: "איכא סבי בבל"¹⁰⁴! יש יהודים וקנאים בבל. רבבי יהונן לא הבין את זה: כאן מקום הינו בבל, בחוץ לארץ, איך אפשר להיות יהודים זקנים?! באוויר הגלות? תמה רבבי יהונן: "למען ירבו מיכם וימי בניכם על האורמה"¹⁰⁵. איך יתכן להמשיך אריכות ימים בבל?! אחר כך, הוא קיבל ידיעה: יחד עם זה שהם נמצאים בבל, הם מרבבים ומגדלים תורה, משכימים ומעריבים לבית הכנסתות ובתי מדרשות¹⁰⁶. וזה מהוות תחליף לסגולת החיים שבארץ ישראל ונוטן להם אריכות חיים¹⁰⁷. אבל קודם לכך, הופיע ביטוי לכך שרבי יהונן היה פליטנייסט, ארץ ישראלי.

104. אמרו ליה לרבי יהונן: איכא סבי בבל, תמה ואמר: למען ירבו מיכם וימי בניכם על האורמה כתיב אבל בחוץ לארץ לאו בינו דעתו ליה: מקרמי ומוחשי לבני בנישטא, אמר: הינו דאתני להו". ברכות ח א.

105. דברים יא כא.

106. כאשר אמרו לו כי ישנים יהודים זקנים בבל, הוא תמה ואמר: למען ירבו מיכם וימי בניכם על האורמה כתיב, ואיך אפשר להיות יהודים להמשיך ולחיות בארכיות ימים ושנים בחוץ לארץ? אלא שמה, שהם שם משכימים ומעריבים לבית הכנסת הוא מועלם להשלים ולמלא להם את ערך החיים הנורמליים, אשר במקומנו הטבעי". לנתיות. ישראל ב נ. מהדורה חדשה ב קבו.

שיעור הרב צבי יהודה

דוגמא אחרת. רבי יוחנן היה בטבריה, במקום הישיבה האחורונה וסיפרו לו מקרה נורא ומצויב: לא רחוק מכאן, על הגבול, הייתה קטטה בין יהודים, הם התקוטטו בעט. או מתוך כעס, עצבנות והתקוטות, יצאת התנקשות ושפיכות דמים. כאשר סיפרו זאת לרבי יוחנן, הוא חשב שזה קרה מצד היהודן, ולא הבין איך יתכן דבר כזה. נוראי תורה בפרשטי תבואה, פרשת התוכחה, יש איזומים וקללות וביניהם פסוק שבגולה: "וַיְנַתֵּן ד' לְךָ שֶׁם לְבָבֶגְזָעָה¹⁰⁷". כלומר עצבנות והתמרמות. אמר רבי יוחנן: איך אפשר שתהיה קטטה כזו בין יהודים כאן בארץ? "וַיְנַתֵּן ד' לְךָ שֶׁם לְבָבֶגְזָעָה¹⁰⁷" – נאמר בחוזן לארץ, בבל? או סיפרו לו שזה היה מהعبر השני של הירדן¹⁰⁸.

יש חיבור מיוחד בין רבי יוחנן וארץ ישראל, ציון בית חינו. זה החליק בין רב לבן רבי יוחנן, רבי יוחנן הוא תלמיד הירושלמי של ארץ ישראל, הארץ-ישראלית המיזוחת לתורה.

יש פסוק באיכה: "מלכה ושריה בגויים, אין תורה"¹⁰⁹. אמתה של תורה, אמיתיות של תורה, גדלות של תורה, ביאורה של תורה – זה כאן בארץ ישראל, מקום השראת שכינה של תורה. חז"ל אמרם: "כיוון שעלו ישראל ממוקומם אין לך ביטול תורה גדול מזה"¹¹⁰. כך הוא סדר הדברים, באיזו מידת שנוכל קצת לנgeoו בו.

תלמוד בבל

נמשכה תקופה של כמה מאות שנים, כאשר מיעוט הנסיבות וגדלות האיכות היה בארץ ישראל וריבוי הנסיבות בבל. בגמרה הווינו פעמים מספר חכמי תורה שבאו לבל וחייבי תורה שנשאו בארץ ישראל. היו גם כאלה שהלכו מותם לכך ומכאן להלן, מארץ ישראל לבל ו מבבל לארץ ישראל. מtower כך הופיעו תלמידי הbabel

דברים כח טה.

108. נדריס בבל יוכשר סופר לו לרבי יוחנן על מעשה נוראי של התרגשות יוצאת מהכלל בין שני יהודים, עם העליה לארץ, שוב הוא תמה ואמר והלא וננתן ד' לך שם לב רגון, בבל כתיב, ואיך אפשרית לא נורמליות כזו בא מקומו הטבעי, עד שנתרבר לו כי בהיא שעתה שאירע אותו מעשה עדין לא עברו את הירדן ולא היו בתחום ארץ ישראל" (לנטיבות ישראל ב. נ. מהדורה חדשה קבו). גם עבר הירדן הוא ארץ ישראל, אך במדרימה פחותה ולכך יש שם אפשרות לבב. עיין פר"ח אויח' תען.

109. אויח' ב ט.

110. חגיגה ה ב.

הקדמה בספר הכוורי

והتلמוד הירושלמי. כמובן, כאן בארץ ישראל, היה ח"י אותו מיעוט במשמעות – נפש מיוחדת.

במשך תקופה של כמה מאות שנים, היה בבל הרוב הכתומי של היהודים ואנשי התורה. יש מדרגות: תנאים ואמוראים. יש רשימות היסטוריות בגמרה עד "רב אשי ורבינא סוף הוראה"¹¹¹, סוף האמוראים של חז"ל, אשר עסקו בסידור תלמיד. זאת הייתה תקופה חשובה, גודלה ואדרה, בת כמה מאות שנים.

47. גאנונים

בסיומה, הגיעו למה שנקרא תקופה הגאנונים, במיוחד גאנוני בבל. יצא לאוד מחקרים היסטוריים רבים עליהם וספרים מסביבה, וכן "תשבות הגאנונים" ו"אוצר הגאנונים". תקופה זו היא גם המשך של חז"ל והגמרה. אין לגאנונים אותו תקופה גדול ורך הגדל שהיה לח"ל בגמרה, אבל הם המשך, גם תקופה זו נמשכה כמה מאות שנים.

נרגל לדות את ההנחייה האלוהית. ריבונו של עולם, העשיר אותו עם נביים, תנאים, אמוראים ועוד. תקופה התלמוד הייתה תקופה אדרה של אורות התורה וממנה נמשכה תקופה הגאנונים לכמה מאות שנים, כאשר בבל הייתה המרכז. יהודים היו מפוזרים בכמה מקומות ופונים לשם, לרבי האי גאון, רב שרירא גאון ורב עמרם גאון, ראשי הגאנונים. אשרינו שוכנו לשלשלת הגודלה הזאת של כמה מאות שנים, מדורות קדמוניות, תנאים, אמוראים וגאנונים.

כאן אנחנו נפגשים בתקופה הגאנונית: רבי יהודה הלו היה גאון מדור הגאנונים. מוגאנונים יש המשך לרמב"ם. רבי יהודה הלו חי כמעט שנה לפני רэм"ם, באחרית תקופה הגאנונים. עליינו להתרגל להמשך ההיסטוריה הישיר והחינוי הזה, חיינו ואורך ימינו, הנמשך ישר מהתנאים והאמוראים ועד אחרית הגאנונים.

יש מקום להתבונן ולראות שRibono של עולם לא עזב אותנו. כל הזמן שהוא המצב הנורא בגולה, ריבונו של עולם גם היה איתנו בגולה, השכינה גם היתה איתנו בגולה.

יש אצל הפסוקים כמה הבדלים במנגגים ובהלכות בין התלמוד לבין מה שבא אחריו. כמה פעמים מופיעה הגדירה: דבר זה נזכר בתלמוד, لكن יש לו ערך, ואם איןנו נזכר בתלמוד, אין מתחשבים בו¹¹². יוצא שמה שנזכר בתלמוד הbabel' הזה הוא איןנו

111. בבא מעיטה פ"ג.

112. רמב"ם הקדמת היד החוקה. תשבות הרמב"ם מהדורות הרב פרימן השמות סי' סט. ראש" סנהדרין פ"ד סי' ג. שווית הרא"ש כללנה סי' ג. חדשני הרא"ן סנהדרין שם.

שיעור הרב צבי יהודה

הקבוע, ואת התלמוד הירושלמי יש זמן ללימוד אחר כך. התלמיד הזה, אנשי התלמוד, חכמי התלמוד הוא מין סנהדרין גדול, מין מרכזיות הנגנת כלל ישראל המודדורות, האורגנית, המרכזית, – המשך מהאורגניזם הרוחני התרבותי של כלל ישראל. כל ומן התלמוד, באיו מידה עוד לא היינו בגלות. היינו בגלות אבל לא כלל כך למגורי, כאלו שם אנו עדין ממשיכים חיים של ארגניזמים של ערך מרכזי, מרכזיות להנוגנת האומה, הנוגנת ישראל ואורייתא.

מ谈起תו של כמה מאות שנים, נמשכה תקופת הגאנונים. גם היא הייתה מעין מרכזיות. מעין לב ומוח, משך כמה מאות שנים. היינו בגלות, אבל עוד לא כלל כך גלות בכל שלמותה. היו עדין המשכיז חיזוניות כאלו אנחנו עדין ארגניזמים. הייתה הנהלה ארגניטית מרכזית. התקיימה מרכזיות הנהגת התורה, בהנחה והדרכה. כל זמן שנמשכה שלשלת הגאנונים, עוד לא הופיעו קלות גלותם במלוא הריפותה. תקופה זו נמשכה כמה מאות שנים. יש מחקרים רבים בנוגע לפרטיהם, אבל באופן כללי, כך זה היה.

48. עומק הגלות

עד שבא הפרק האחרון וכבתה גחלת המרכזיות של ישראל. בעומק פרק זה מופיע הגלות בשלמותה, בתקופתה היותר נוראה ואומה. נורסה באיו מידה, נקודת המרכזיות הארגניטית במציאות המשך היינו בגלות. מכאן מתגללה החריפות הגלותית: גלות השכינה וגלות ישראל.

מ谈起תו זה ולאור זה נתרgal מעט להתבונן בסדר ההנאה של "קרא הדורות בראש"¹¹³, בסידור העניינים של ריבונו של עולם. או הופיע רבי יהודה הלוי בסוף תקופת הגאנונים, עם גמר הפרק המרכזי של הגאנונים, בגלות בכל מארחתה היותר גדולה.

49. שני המאורות הגדולים

במצב האומלל והנורא ביותר שלנו, הופיע סדר ההנאה האלוהית של ריבונו של עולם, בbijורי עניינים מיוחדים שנקרו להם: bijורי קיום עניין האומה הישראלית בעולם, עניין היהדות בעולם. נפגשים בגלות, נפגשים בגויים, ויש צורך בbijור הדאות וגויים, יהדות ואנושיות.

הקדמה בספר הבוחר

בפרק זה, הייתה השליחות האלוקית המיוחדת של הופעת שני המאורות הגדולים: מקודם, רבי יהודה הולי, וזמן מה לאחר מכן, הרמב"ם. שניהם גילוי קדושת ישראל, שעסקו בבירור ענייני יהדות, הגדרתה של האומה.

50. רקב הגלות

היינו או במצב כזה של מין תיבת נוח במבול. אנו מושטטים בתיבה המצומצמת שלנו בtower ורם המים הזרונים. "כל גוים סבובני" "סבוני גם סבובני"¹¹⁴. הגאון מבהיר את כל הגלות במצב של ריקבון בו אנחנו נמצאים. יש אצלם ביטויים נוראים: הגלות יכולה בית קברות. אנו נמצאים, אנו ונשתחנו בבית קברות, ומסביב ורימה והתולעה אוכלים אותנו. הגוים, העכו"ם הסובבים אותנו בצרות ובגוזות, ברשותם שליהם, בתרבותם שליהם ובברוח הטומאה שלהם, ואוכלים את גופ האומה הישראלית. כך הולך הריקבון, הולך ומהרס את הבשר שלנו, בשור הארגניזום הכללי ישראלי. הבשר של כל הגוף היהודי הולך ונאכל, הולך ונחרס משך אלפיים שנים של הגלות. אלא שהכחות המיוחדים של תלמידי החכמים מלאי תורה, הם העצמות העצומות. אשר בתוך הארגניזום שעדיין מתחזקים אותו. אבל משך הזמן, הרים שמסביב, הרימה ותולעה של הגוים, הריקבון שהולך ומסביב אותנו, מגיע מן הבשר גם לעצמות, "ركב עצמות"¹¹⁵. המצב הנורא והאious מגיע עד כדי כך שגם תלמידי החכמים, העצמות שבישראל, הולכים ונרכבים, הולכים ונחרסים¹¹⁶.

אך "לא ימוס ולא יישן שומר ישראל"¹¹⁶. ריבונו של עולם שומר علينا. יש גבול מסוים לכך שלא נהייה כולנו נאכלים חם ושלום. והגאון מסיים: עד אשר יגיע עת קץ, עקיבא דמשיחא, עד יערה רוח ממרום עליינו, כפי שמצויר בפרשת העצמות היבשות: "זונתתי בכם רוח וחיותם"¹¹⁷¹¹⁸. הגענו לפך מעבר זה, הבולט והדוקר

114. תהילים קיח טז.

114א. במובן הכללי ישראלי.

115. משלוי יד ל.

116. תהילים קכא ד.

117. חזקאל לו ו.

118. כי מעת שחבור הבית, יצאה רוחנו, עררת ראשונה, ונשארנו רק אנחנו הווא גוף שלה בלבד נפש, ויצאה לחוץ הארץ הקבר, ורימה מוסבבת עליינו, ואין בידינו להציג, הן העובי כוכבים האוכלים בשורנו, ומכל מקום היו חבורות וישיבות גדולות עד שנrick הבשר והעצמות נפזרו פיזור אחר פיזור, ומכל מקום היו עין העצמות קיימות, שכן התלמידי חכמים שבישראל מעמידי הגוף, עד שנרכבו העצמות ולא נשאר אלא תרור רקב מאיתנו, ונעשה עפר, שהוא לעפר נפשנו, ואנו אנחנו מקיים עתה

שיעור ה' הרב צבי יהודה

במיוחד. אחרי תקופה הגירה והגאנים, הגיעו הגלוות בכל תקופה, של המצויאות היהודיות שלנו בתוך רום המימים הודונים של הגויים. מכאן הכרה בברא את עניין היהדות לעומת האנושיות. ריבונו של עולם אינו עוזב אותנו, והוא מסדר את שני המאורים והגדולים, קודם את ריבינו יהודה הלווי ואחר כך ריבינו משה בן מימון.

51. מן החוץ אל הפנים

לאותו נושא, יש שני צדדים, שני סגנונות. דוגמא לכך יש במשנה הראשונה של מסכת שבת: העני ובעל הבית, אחד נמצא בפנים ואחד נמצא בחו"ז. אנו הנמצאים בפנים, ומסביב לנו, המימים הודונים, זורמים, שוטפים אותנו שליחא דרומא, מתוך הצורך לברר את מצבנו והחזקת עמדתנו מהפנים ומהחוץ. יש שתי דרכים ושתיין נצרכות.

מצד אחד, קודם, רבינו יהודה הלווי, כלו קודש קודשים, כלו פנימי. בכך שיש עניין גדול בחו"ז. אבל איך יתקיים הבירור של הפנים והחוץ? – מתוך הפנים, הנמצא גודל נער עדר עפל בת ציון עיריך תנתה, ובאה המפשלה הרארינה מלככת לבת ירושלים. אבל הפנים קיים בכל תקופה. הפנים הוא "הלב שבאוות" ¹¹⁹. יש גוים מסביב, אנוושות גדולה מטבכחת ומובלבלת, ואנחנו הלב, אנחנו המוח ¹²⁰, אנחנו באמצעות ספר "הכוורי" מתאר את נציג הגויים, מלך הכוורים, אדם תמים, ישר ומובלבל, מהפש אליהם, איןנו מוצא סיפוק, מתוך כך מתגלגל בדרכים שונות עד למגע לפנים. מה המובן של כל התיאור הזה? האנוושות המובלבלת והמוסובכת, עניינה הוא להגיע, והוא מוכחת להיגש עם ההארה האלוהית האמיתית, מן החוץ אל הפנים. הפנים קיים בכל תקופה, וכל האנוושות מסתדרת בכירורי עניינה ובירורי שם שמי שלה, מתוך הפנים. זהו הכוון היסודי של ספר "הכוורי".

52. מן הפנים אל החוץ

לעומת זאת, הרמב"ם, שכא אחריו. יש שני שלוחים, שני צדדים. הרמב"ם, במורה נבוכים, בכירורי אמונה, עושה חשבונות לחוץ. ב"כוורי" אין חשבונות לחוץ, אלא בירורי חוץ אל הפנים.

לתחיית המתים, התנערני מעפר קומי, ועירה רוח מרים עליינו. ליקוטי הגר"א בסוףバイיר ספר א-דענות. נתיבות ישראל א-קלוקל. ועיין עמי עת.

119. בחורי ב לו.

120. זהה. אורות, אורות ישראל א א.

הקדמה בספר הכוורי

אצל הרמב"ם יש בירורי חשבונות, מהפנים, מתוך הפנים, או ר' התורה או הקדשה, ואור שם שמיים – אל החוץ. יש צורך בשני הצדדים, במצב שהמים הודונים שוטפים ומkipים אותנו. עם כניסה בעלי כרחנו למצב הגלוות, יש צורך בירורי בשני הצדדים האלה. שני המאורים נשלו אליינו, ומהם נשתרמו לנו בירורי אמונה, בירורי ידיעות של יהדות ואנושיות: בספר "הכוורי", מן החוץ אל הפנים, וב"מורה נבוכים" מן הפנים אל החוץ. שני הצדדים יחד, משלימים את שלמות בירור או ר' בתוכנו ומתוכנו, מתוך כך את ערך קיום נצח ישראל.

ושמתי את הצלעה לשארית והנחלת לאנו
עצום, ומלה ד' עליהם בדור ציון מעטה ועד עולם.
ואתה מגדל עדר עפל בת ציון עיריך תנאתה, ובאה
המפשלה הרארינה מלככת לבת ירושלים.
(מיכה ד, ז"ח)

געה על הרים ורגלי מבשר מיטמי עולם. חאו
יהודה תאניך טלמי נזרה, כי לא יוסיף עוד לעברך
בליעל כליה נזרת.

(נחום ב, א)

וזיה ביום זה הוא אישים או ירושלים אבן מעקה
לכל העמים כל עמסיה שרות שרטו, ונאספו עלייה
כל גו"י הארץ.

(מוריה יב, א)